

LA GRAMALLA.

SETMANARI CATALA.

LLITERATURA, CIENCIAS Y ARTS.

ALS HÉROES DEL BRUCH.

Com entre 'ls homens, entre 'ls pobles qui no te recorts no pot tenir esperansa, perque 'ls recorts ne son las cendras que 'n mantenen lo caliu de l' esdevenidor.

Regirém, donchs aqueixas cendras perque no s'apagui 'l foch que 'n tapan: femne sortir d' entre mitg d' ellas una guspira, que las guspiras dels recorts ne son la llum qu' il·lumina la vida del progrés.

Convé doncs, que 'n guardem los recorts ab sagrada veneració, perque n' es la proba millor de que 'ls decendents ne vetllan fidelment l' herencia dels seus pares. ¿Qué hi fa que 's tingue 'l retrato dels passats, y 's poseyescan penyoras y 's guardin testimonis de llurs fets si aqueixos retratos y penyoras y testimonis no dihent res al cor? ¿qué hi fa que cada pedra de las montanyas de nostra benvolguda terra ne sigue un poema que 'n canti las proesas, las glorias dels catalans, si sas veus no ressonan en cap pit?

Fem doncs que ressonin, fem que 'ls cors glateixcan a son recort y si per cas l' oblit l' ha tapat ab son negre mantell, dessotarremlo d' entre mitx lo piló de cadavres que ab sa sang compraban la llibertat de sa patria. No siguem desagrahits; si no podem ab res mes, paguemlos ab la memoria y celebració de llurs heroicitats. Avuy fa anys que Napoleon l' invencible ne fou vensut per primera volta per un grapat d' homens, pró eran catalans; avuy fa anys que 'l Bruch ne deturá a la folta opressió que 'n somniaba robar la llibertat d' una nació; avuy fa anys que en un turó, per escarment dels envejosos, s' hi grabá ab lletres de sang: la forsa no mata l' ánima d' un poble. Celebrem doncs. aqueixa diada ab son recort y al saludarvos ho farem ab la llengua ab que vosaltres llensareu lo crit de guerra contra 'l trá del segle en las crestas del Bruch, ahont resta soterrada l' ambició de qui volgué fer furt de nostras llibertats que guardarem eternament.

La Redacció.

ALS HÉROES DEL BRUCH.

(No veis entre la niebla apareixerse
Visiones mil que el parabién nos dan?
Espronceda.)

Si 'n ve la pedregada y 'n cau esglayadora
demunt las pobras plantas qu' hermosas ne floreixen,
se torssan deséguida y 'ls tendres brots s' esqueixen
y perden llurs flors mústigas,
llur flaire y llur color.

Pró encar ne tenen vida, qu' ab tot y una glassada
si fonda n' es l' arrel rebrota apr's la planta:
l' arrel sota la terra sensera be s' aguanta
si hasta ella que n' es l' ánima,
no arriba la fredor.

Per ço solsamet n' eran follies los greus somnis
d' aquell qu' enderrocane, crudel, ne desitjaba
de nostra grant nissaga 'l tronç rublert de sava,
tallantli hasta la médula,
rancantli hasta l' arrel;

mes ¡ay! que n' es ben fondo l' arrelament de l' abre;
tan fondo, que 'n té arrels d' Eu Jofre 'n las hassanyas,
y ferm per tot s' escampa, pel plá y per las montanyas,
y fins brancas benéficas
n' arriuan hasta al cel.

Per ço quant la glassada que 'l fret pren de la mort
secantne va las fullas del nostre gegant abre,
la vida que li manca prenent á n' al cadavre
una altra, del cel ráfaga
ne surt allá mateix:

¡Oh sí! que n' es l' honor l' arrel millor del poples,
y n' es l' esprit sa sava, y 'ls homes són sas fullas:
y si la mort, dels homes ne roba las despullas
en terras com ma patria,
l' honor jamay fineix.

L' esprit, vida dels poples; l' eaprit cap al cel torna
si aquí un niu li fa falla un jorn per ajocarse;
l' aucella ab plomas d' honra lo niu ne sol formarse
y 'n fuig l' aucella rápida
si l' honra li han robat.

Perqué no 'n fugi, donchs, de nostra aymada terr
los nius no li esguerrem, ahont dolsa s' ajoca;
vetllem com nostres avis, vetllemne cada roca
perqué del vent ab l' ímpetu
no caiguen pas jamay.

Y aixis si un jorn ne ve forana gent dolenta
volguentne en sa follia tacar nostra honra neta,
¡ay! prou l' host inimiga caurá á irossos desfeta
avants que sa má pérvida
embrute 'l nostre honor;

y aixis avants que robin lo nostre esprit de patria
las serras y montanyas be prou s' esfonsará,
perque mentre ellas resten los nostres cors viurán,
pus qu' ellas guardan férvidas
lo nostre fidel cor.

Y aixis mentre tinguem lo noble Monserrat,
y al Bruch y al fret Monseny aquí ne poguem veurer,
la nostra grant nissaga ditxosa podrá creurer
que may será del déspota
lo seu previndre astruch:

que 'l Monserrat ne guarda sa fé, com sos pichs ferma
que 'l Bruch son honor vetlla y 'l vell Montseny sa neu,
y 'l poble n' es valent visquent per Patria y Deu,
y així 'ls homes son héroes:
¿no es cert, héroes del Bruch?

¿No es cert, guaytas fidels de nostra Independencia,
qu' al crit de «Patria y Deu» que vostres pits llansaren,
del Bruch las fidels rocas tot d' una s' esberlaren,
brollant, com nobles áligas,
esprits per tot arreu?

Donchs ells los recorts eran dels fets de vostres avis,
que cent en cada pedra vivents encar tenim;
Per có mentres se vege del Bruch l' enlayrat cim

puntals tindrà la pátria,
creyents ne tindrà Deu.

Dormiu, donchs, sens temensa: dormiu, que 'l nós-
tre cor
ne guarda l' honor vostre, l' herencia mes preuhada:
si acás déspota infam ne vé alguna vegada
per pendre de nostr' ánima
la santa llibertat;

llavors vindrém aquí, y valtres revireu
y 'l vil haurá d' entendre que no pot ser poruch
lo poble qu' en son centre té al Monserrat y al Bruch,
perque 'n son puntals mágichs
lo Bruch y 'l Monserrat.

FELIP DE SALETA.

A UN HÉROE DEL BRUCH.

Soneto.

Mientras ton rey, omplert d' esglay, besava
los peus del César que robat l' hi havia
l' honra y la patria que lo mon temia,
que 'l mon sancer de genollons tractava;
Lo fill del poble l' arma n' empunyava
per defensar la terra ab valentía,
y al crit de guerra que en son cor naixia,
lo foch del cor que son trabuch llansava.

Mes ay; las armas ¡oh héroe! se tornaren
anè ls feixuchs ab que l' engrillonaren
quan vingué 'l rey després de ton esfors:

Per ço ton front corona la vellesa
y lo fret desengany ton cor ne besa
y 'ls ulls l' entela la corrent dels plors.
¡Oh! ¡No! ¡Plora de goig!... ¡Fora las penas!
Ton net ha sabut rompre las cadenas...
Obrati 'ls brassos.... Bèsal.... ¡T' ha venjat!

Lo poble es rey. Ton front porta corona,
la tilla del ingrat te l' abandona....
Baixar pots a la fòssa coronat.

4 de juny de 1870.

Joseph Roca y Roca.

LAS DUAS FLORS.

RONDALLA.

Prou voldria jo contarvos—una petita rondalla,
mes no se si m' en recordo;—fa tan temps me l' han contada,
encar, que sempre he volgut,—tenir d' ella recordança,
mes lo temps las flors mustiga,—y eixa, potse es mustigada.
Probem? tal volta 'm recordi,—y sino, perdo us demana
el rondaller qu' atreuit,—sens' saberla vol contarla.

Comensa donchs, si aixi us plau.—Veus aquí que una vegada
prop lo riu del Llobregat,—qu' ab sas crestallinas ayguas
del Montserrat los turons,—ab sa correut ellas banyan,
hi va naixer una flor,—que per tots era admirada,
puig á mes de lo bonica—tan hoera, qu' encantaba,
donaba un fruit tan estrany,—com no 'l donaba cap planta.
Com tothom ja pot compendre,—l' enveja á totes las altres
ni sols las deixaba creixer;—y tan ne fou envejada
per sos fruyts y boniquesa,—que un jorn, una de forana,
volgue matarne la flor,—per lo Llobregat banyada
y guardada de mals vents,—pe 'l Montserrat qu' es son guayte.
Veus aquí que nostra flor,—al costat d' aquella estranya,
y odi portantli de temps,—comensa creixer ufana,
no deixant a sa enemiga—que 's pogues fer grossa y alta,
perque domenyar pogues—á la planta catalana.

Nostra planta apres poch's jorns,—tapaba ab totas sas brancas
la que á son costat tenia,—y per ella domenyada
ne restaban sas arrels.—Així la planta forana
quedá sens' que sol y brissa—poguesen may visitarla.
Així ne quedá vensuda,—y ab gloria ne résta l' altre.
La planta cada any floreix—per lo Llobregat regada.
¡Ay, de la planta que vulgia,—fer guerra á nostra germana.

Si no us agrada, y troveu—que no es així la rondalla
perdonau al rondaller—qu' atreuit, us l' ha contada.

March Reynalds.

ALS HÉROES DEL BRUCH.

Quan gir mos ulls enrera y veig de nostra Historia
Las fullas d' or brillantas, l' esplendorosa gloria
Que valtres li heu donat;
Y en mitg de nuvoladas estols d' héroes oviro,
Y escorcollant las boyras, que del passat regiro,
Esbarts trobo de martres de nostra Llibertat;

Mon cor, que ferm batega, del pit ne romp la reixa;
De sa presó ix á fora, y ab rapidesa esqueixa
L' espay ennuvolat;
S' atansa en vers á valtres, cobrant nova existencia,
Y als quins moriren martres de nostra Independencia
Los porta de mon arpa lo cant enrugallat.

Y del trovador ferma la veu enrugallada
Arriba fins á valtres, per mon esprit portada,
Com cant d' alegre dol:
Alegre, al recordarne la gloria que jaquireu,
De dol, al recordarne que ja del mon fugireu,
Un cant, perque cantantne millor se pren lo vol.

Que l' ayma del poeta, volant per entre rosas,
O respirant tempestas, ó remoyent las llosas,
Pe' 'l mon va divagant;
Y quan de las floretas lo flayre ne respira,
Y quan canta tempestas, y quan los morts regira,
Es sols un cant sa queixa y son sospir un cant.

Per ço als del Bruch ne canta mon ayma embadalida
Tot saludant als héroes qu' ab llur recort la vida
Ne donan á mon cor.

Per ço als que coratjosos, quan lo ferro empunyaren,
Del áliga traydora lo vol ne deturaren,
Ab veu que 'l cor escalfa ne canta 'l trovador.

Adeu! Voltats de gloria la terra Catalana
Vos plora y vos venera: per valtres la campana
Abuy ne brandará.

¡Adeu! Los nets que restan encar' ayman llur mare.
La Sancta Independencia de Catalunya encare
Los nostres cors febrosos potenta enardirá!

FRANCESCH MATHEU.

UN HÉROE DEL BRUCH.

SONET.

¡Miréulo.... es ell! Serena la mirada;
La manta dú á la espatlla; l' espartdenya
Sus lo calzó, que los contorns ensenya
De sa nervuda cama, té lligada.
Voldria de lluitar l' hora arribada;
Dret sobre d' un turó espera la senya,
Y en tant, frenetich, son neguit domenyá
Amaneyantne l' arma carregada.
De pols un núvol que s' aixeca mira...
Llúan las armas... De s' ardentia cara
Un fréstech guspireix sos ulls ne llansan;
La roja barretina enrera tira;
La manta 's lleva; lo trabuch prepara...
¡Ay dels gabatxos que vers lo Bruch s' atansan!

Jaume Ramon y Vidáles.

Á LA GENT DEL BRUCH.

Desperta de ton somni, nissaga, qu' ab bravesa
un jorn saheres rompre lo jou del estranger,
y á la grant host de França, que de mitg mon feu presa
ab furia trosejares mostrant verdench llorer.

Llorer que us don' ma terra á pam á pam guanyada,
per valtres qu' ab bravesa pe 'l sim del Montserrat
al crit de Deu y patria, n' alsareu tal maynada
que 'l Cesar invencible trobá son clot marcat.

Desperta y reviscola tot recordant tas gestas.
Si ago feren los avis; que no feren los nets?
ells feren per lliurnos, d'un despotisme arestas,
y naltres fills d'eix roure ne romandrem quietos?
Si la mateixa sava que los llurs cor nudria
en naltres mes novella encar, si 's pot, nudreix,
perque tots conciro sos tristor en lo cor nia
y 'l dol nos aclapara? No som d'un hot mateix?

Si al crit de Deu y Patria la terra ell srecobraren,
que no farem nosaltres al crit de llibertat?
Per rompre l'jou d'un despota, un jorn tots ells s'alsa-
alsem nos donchs nosaltres, per la fraternitat. (ren
¡Si 'n feren de proesas! encar sembla que 'ls miro:
al cos faja y canana, la manta ab lo seu floch,
als peus las esperdenyas, trabuch á punt de tiro
y al cap la barretina, ab son color de foch.

Ab lo ayo ray als llabis, sempre qu' el fat contrari
á sos desitjs mostrabas, heu vist cors mes suferts?
si donchs per tals empresas mostraren ells desvari.
mostremne mes nosaltres per esborra 'ls poders.

Damunt d'aqueixas cendras, per naltres tansagradas
tenintne recordansa del sis de juny lo jorn,
jurem, si, sors may serne, als prechs que no debades
los jayos m' hos envian per llorejar son front.

Canemne llurs proesas, tot repasant llurs gestas
que 'n lloch de tinta, escritas ne son absang de braus
y si tot repasantlas, vejem las millors festas
marcadas ab deliri á la tallanta faus.

Pensen que nes-lo germen d'aquesta idea nova
que avuy tots los cors omple barrant los Pirineus;
mes no d'una ditada, com volgué fer per proba
d'un gran tirá si absaba de los moderds conreus

Salud nissaga de héroes, ne guardaren memoria
de vostres grans hassanyas de tot lo catalá
y si quelcun se 'n burla, renegantne sa historia
y sent son fill, s'olvida del solch que trepitja
Dexemlo en sas fol-lias; mes naltres avant sempre,
un bri sol de sizanya no destrueix lo blat,
y espiga ben rublerta ne podra dar, exempte
de tot quant destruir pugá si 'l conreem de grat.

Lo camp es Catalunya, naltres la pagesalla,
son los recorts las plujas que fan revivre 'l camp
la llibertat es 'l astre, que 'l espiga eshadalla
ab son calor, y es 'l aura de la industria lo clam.

Y aixis com per rublirme lo camp de bella espiga
l'ayre se necessita, ensemps que pluja y sols
aixis tambe nosaltres, pera mostrar instiga
l'amor de nostre terra 'l enlaylarem d'un vol.

Es lo camp Catalunya, bon cam per conrearlo!
naltres la pagesalla, ¡vejam si 'n sortirem!
de llibertat n'es 'l astre, lo sol que ha d'escalfarlo
l'industria es qui 'l oreja, ¡quin fruit que cullirem!

Sols falta per cullirlo plujas que 'l humitejin,
sons los recorts las plujas, recorts tenim sobrats,
recorts d'un passat digne que en car que no l'envejij
los forasters, honrosos ne son per nos Passats.

Entre eixos fets homerichs, un full la terra us dona
héroes del Bruch, que escritas teniu en cada roch
de vostre gran crehuada, los fets que ab llor pregona
l'histria que n'escampa d'aytals gestas lo foch,

Y mentrs p'ahentera ab goig abuy saluda
la nostre Catalunya eix jorn tant celebrat;
jo que am de totes veras ma terra ben volguda,
me trac la barretina y vos salut de grat.

JAUME MART. Y DURAN.

PAU CODOLOSA.

SONET.

Qui es aquest que 'n davalla eixa montanya
De fréstega mirada y cara fera,
Que maneja 'l trabuch d'ay tal manera
Que pareix á sas mans llaugera canya?

Perqué al coll arribar corrent s'afanya?
Qu' es lo qu' al coll del Bruch trobarne espera?

Mes, callen que ya 's para... una fumera
N' ha vist allá en la vall, y ¡cosa estranya!

Al véurerla sònnriu, y altre vegada
Sens mirarne 'ls barranchs á corre 's posa
Tot dihent ab veu mitg enrugallada:
—Yo só lo traginer Pau Codolosa.
Só aquell á qui prengueren tots los matros.
Espereus un xiquet cobarts gabatros!

Y es fama qu' en l' Historia
D' aquell dia de gloria y de matansa,
Deixá trista memoria
En Pau lo traginer, pus en venjansa
De sos matxos robats deixá als francesos
Trenta cadavers en lo camp estesos.

Joseph María Codolosa.

ALS CATALANS DEL BRUCH.

Patria, ja tornas á tenir historia.
Victor Balaguer.

Gloria pe 'ls qui lluytaren y defensar saberen
La patria y l' alta serra que jo miro de lluny
Tant sols ab la destrala qu' un jorn no conegueren
Tant sols al crit de ¡Patria! donat lo sis de Juny.

Molt prest ne despertaren lo cor y lo dur ferro
Los crits de ¡Via fora! que's daban ab terror,
Y est jorn per los francesos ne fou per son enterro
Com n' es per l' auceleta de l' óliva l' furor.

Mes eix no l' escoltaren y avant, avant seguiren
Sens veurer ni compendrer lo qu' era un catalá:
Per tot; per tot guanyaren; mes en lo Bruch moriren
A mans d' un grapat d' homens que l' mon venerará.

Mes ¡com podian perdre si juntab lo coratge
Que 'ls daba l'crit de ¡Patria! quand eran al combat
Aprop tenian sempre la pura y santa imatge
Madona de la serra de 'l aspre Montserrat?

Mes ¡ay! que sols las cendras ne restan sot' la llosa
De valtres ¡oh grans héroes! qu' un jorn ab vostre cor
Donant l' exemple anavau... mes ara desd' la fossa...
¡Oh sí!... resta l' historia qu' arrela la llavor.

Al menys podrem llegirla y aixis farem que sia
Lo net igual al avi, seguint lo seu sender,
En tant qu' á vosira fossa vindrem en romeria
Duhentne per vosaltres coronas de llorer.

En pau dormiu grans héroes, las vostres grans has-
sanyas
Ab lletas d' or y plata per tot se grabarán;
Y aixis si quelcun dia ne som per las montanyas
Los cors los uns als altres ensemps s' enardiran.

Joseph Tomás.

LA GLORIA DEL BRUCH.

BALADA.

La lluna estenia
mantell argentat
per dalt de las penyas
que ombrejan un mas.

Al lluny las campanas
del vell Montserrat
planívolas cantan
al Deu dels cristians.

Del Bruch per las timbas
s' atansa un país;
la dona l' espera
seguda al portal,

Lo fill surt á rebrel
batallas cantant.

—Ay pare, 'l meu pare
que 's diu del gabaix?

Lo pare se 'l mira
un plom trossejar.

—Demá será dia
de goig ó de plany.

Demá per las rocas
voldrán trobar pas
las hosts malehidas
qu' enmenan tirans.

—Jo pare, soch home,
ja hi fet cators' anys;
la patria perilla,
demá vuy lluytar.

—De prop de ta mare,
mon fill, no 't mouras;
si moro... venjansa!..
pendrás ma destrall!

—Marit, los francesos
qu' esperas demá,
lo mon esfareixen,
la por no han vist may.

—Tampoch may vejeren
l' altiu Montserrat!
Tampoch may lluytaren
ab pits catalans!—

La esposa prou resa
lo cel esguardant;
l' espós rugint d' ira
brandeix la destrall.

Y 'l nin á la porta,
volentse ajassar,
mormola, amagantne
lo plom trossejal:

—Pel fusell tinch balas,
demá vuy lluytar.—
L' amor á la terra
dels nins fa gegants!

II

Sis mil homens forman
l' exercit francés.

Del Bruch per las timbas
s' endinsa superb.

Ja s' ou per las concas
los tirs dels fusells,
ja bat la timbala
l' ardit timbaler.

Aprés, com tronada
qu' empayta 'l vent cers,
devallan las rocas
los braus somatens

A n' ells!..Ja 's regira
l' intrus foraster;
no hi val son coratge!
qui atura 'l torrent?

Los calls de las rocas
de morts son rublerts;
ja 'ls braus s' enmirallan
en bassals rogenchs.

Vergonya á la França!
punyat de valents
ardits trepitjaren
sos tendres llores!

Al lluny...en las penyas,
fèrit un pagés
los ulls agradosos
endressa al blau cel.

Ben prop s' agenolla
un trist jovenet;
te sang per las robas,
en la ma 'l fusell.

—Ay pare, 'l meu pare!
mal haja 'l francés!..
—Mon fill, qu' es ma vida
apres de tal f-?

Los héroes d' Europa
vensuts á mos peus!..

Per ço es ma agonia
la gloria del cel!

Mon fill, las cadenas,
moriu combatent,
que ab sang ben regadas
las trenca 'l robell.—

Y 'l pare estrenyia
morintse 'l coltell,
y 'l fill se signava
ab sang del valent.

A. Guimerà.

LAS QUATRE BARRAS.

¡Oh intorsables barras catalanas
Mágich puntal de nostra digna Historia,
Signe qu' ab lo penó de lá victoria,
N' ha passejat las terras mes llunyanas.
Si 'l hort Felip menyspreantvos per germanas,
Volgué enterbolí 'l brill de vostra gloria
De las cendras dels furs ab la memoria,
Prou s'hi cremá ab sas hostas castellanas.
Y sí foll lo francès, volgué tacarvos
Sens atinar qu' ab sanch ne sou pintadas
Y qu' ab sanch vos sabiem sempre rentar;
No va trigar pas gayre á respectarvos,
Pus vegé que pe 'l Bruch n' erau guardadas
Y ¡sols Deu á n' 'l Bruch pot enfonsar!

I. Bosch.

PROP DEL MEU PARE.

Lo cor pot anar lluny.

Segut prop de la llar,—del pare aprop
gosaba del caliu—del nostre foch.
Tant punt se n' adonaba—del meu pur goig
mon pare 'n sospiraba—fentme un rató,
y 'm deya, recordantne—de gloria un jorn:
—prou, fill, mes te plauria—qu' eixa escaló
lo foch que n' escalfaba—son fidel cor;
¡Si may mimvés, fill meu!—¡ay tant de bó!—
y gestas me contaba—d' aytals recors
que 'l cor com papallona—m' hi duya 'l vol.

Passejantme ab mon pare—veyam montanyas;
si m' agradaba véurerlas—bé li agradaba,
pus deya sonrientme—y ab benauransa:
de nostra Independencia—ne son la guarda,
qu' en cada roca n' ellas—n' hi ha un bon guayta.
¡Tant debó may s' esfonsen—nostras montanyas
que 'ls ferms puntals ne son—de nostra patria.—
y gestas me contaba—tant renomadas
que 'l cor al pichs del Bruch—se me n' anaba.

Petit encar, mon pare—llegir me feya:
si 'l libre era gastat—un full be ho era,
prou n' era 'l full millor—de nostra terra
pus sempre que 'l llegia—mon pare 'm deya:
—qui 'n vulguí d' amor patri—aquí 'n te exemples,
qui 'n vulguí de miracles—axó llegesca—
y gestas me contaba—tant enciseras
qu' eix full per lo meu cor—la vida n' era,
y encar ne sent per ell—tanta tendresa
que 'm fa callar la boca—perque ell glatesquia,

JOSEPH PONCELLAT

(Tramesa pel correu.)

LO RECORT DEL BRUCH.

Amunt, amunt pujaba
altiva francesa áliga

volgentne en sa follia d' un poble al cim pujar,
mes ¡pobre! no atinaba
que 'ls poples tenen ánima
y l' ánima 'n te forsa pr' al cel pugué arripar.

Si 'l poble n' es fidel
encar que petit sia
gegant y alliu s' axeca si 's sen llagat l' honor;
llavors deixan lo cel
los martres de la patria
y ab ell tots barrejanse l' amplanan de valor.

Lo Bruch petit be n' era,
sas crestas be eran baxas,
los homes que 'l vellaban sols n' eran un grapat;
pró veyan al darrera
sa terra endogalada
y axis be 's trasportaban de l' áliga al costat.

Y anaban á prop d' ella
aydats per quatre barras
que segles y mil segles portaban sobre sí;
y 'l veyá á prop l' auçella
y 'l vol mes avansaba
creyent que no 'l podria lo Bruch aconseguí

Pró 'l Bruch no desfalleix,
qu' encar que tots ne morin
llus fills fidels li juran á l' áliga arriavá:
l' escala prou serveix;
grahons son los cadavres,
la cals n' es sanch de víctimas qu' á l' au au fegará.

Y aixis lo Bruch s' enlayra,
s' enlayra fins al nuvol
y ençent una guspira de l' áliga al palau:
y 'l llamp ne crema l' aire
y 'l tro bramant n' esclata
y l' áliga orgullosa ferida prest né cau.

Y esbategant las alas
encar tota l' Espanya
l' auçella malahida recorre folla vol,
y al fanch ne pert las galas
¡al fanch l' orgullosa áliga que 'n creya tapá 'l sol.

¡Ay, homes malignosos,
si un jorn mesquina enveja
lo frau en la conquesta somia 'l vostre cor;
sos somnis envejosos
llenseu prest de vosaltres
que 'l Bruch ne diu ben alt, que tot ho pot l' honor

TRESETA CAMP.

(TRAMESA PEL CORREU.)

Camprodon 1 de Juny 1870.

EN LO SIS DE JUNY.

Plorau, ninetas,
Que vé 'l gabatx
Enrunant vilas,
Cremant ciutats,
Robant donzellas,
¡Valgam Deu val!
Plorau, ninetas,
Que venen ja;
Los fers gabatxos
Nos delmaran,
Que molts ne venen,

¡Valgam Deu val!
Y som pochs naltres
Pera Huytar.
Mes ¡ay! ja venen
Los Catalans,
Sols tres cents venen
¡Valgam Deu val!
Pera defendrer
Las llibertats
De Catalunya
Contra 'l tirá
Que volgué fernos
¡Valgam Deu val!
A tots gabatxos,
A tots esclaus.
Ay, que ja 's troban
Ab lo gabatx.
Ay, que la lluyta
¡Valgam Deu val!
Fera comensa
Y ells guanyaran.
Ay, que los nostres
Ne perden ja
Y s fan enrera.
¡Valgam Deu val!
Se sent tot d' una
Lo ressonar
D' una timbala...
Fuig lo gabatx
Y 'ls nostres guanyan
¡Valgam Deu val!
Riheu, ninetas,
Que ja hem guanyat.
L' áliga morta
En lo Bruch jau.
Riheu, ninetas,
Riheu de grat.

(Tramesa pé 'l correu.) Un Català.

CANSÓ.

En Peret se n' ha anat—cap á la guerra,
Que dihuen qu' en lo Bruch—hi ha gent francesa.

Mare de Deu!

Na Gracieta com plora!

¡Mare de Deu!

A copia de plorar—rega la terra.
Allá hont ella ha plorat—hi naix floreta.

Mare de Deu!

Quina flor mes estranya!

¡Mare de Deu!

De tant que n' ha plorat—s' es dormideta.
La floreta que creix—son somni vellá.

Mare de Deu!

Quinas cosas somnia!

¡Mare de Deu!

Si 'l vent bufa mes fort—ella 's desperta,
Y mira al seu voltant;—quina estranyesa!

Mare de Deu!

Qué será lo que cerca!

¡Mare de Deu!

Si la flor n' ha arrencat—s' es tornat negra.
Ay, qu' ha arribat al Bruch—la gent francesa.

Mare de Deu!

En Peret jau per terra!

¡Mare de Deu!

BLAY PAGÉS.

(Tramesa pe 'l correu.)

Director: En Francesch Matheu.

Estampa de Lluís Fiol.—Barcelona.